Број 79 У Новом Саду у уторак 9. априла 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, доничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Патријарх Георгије и сабор.

Званични лист карловачке митрополије „Српски Сион“, у свом најновијем, 14. броју, велича заслуге патријарха Георгија, што је сазван наш народни црквени сабор.

Каже: „Сабор је сазван на представку Његове Светости патријарха Георгија **да кле по његовој жељи и пријави**“. И још износи како је патријарх Георгије увек и до сад пријављивао сабор, у време које прописује закон.

Ми мислимо, да не треба никога особито величати због тога, што врши законска наређења. Патријарх Георгије био је безусловно дужан, да пријављује сабор у време, које му прописује саборско устројство. Дакле већ са те стране није било по његовој жељи. А што се тиче питања, да ли је патријарх Георгије човек од закона, с тиме смо сви на чисто. Кад се тиче малих, њему је закон не девета, него деведесет девета брига. И да патријарх Георгије није морао да учини законску дужност према владару, он зацело не би пријавио сабор. Ал дабогме, према краљу се држао реда и закона. У том има право „Српски Сион“ и то му верујемо. Ал то не доказује, да је сабор сазван по жељи патријарха Георгија.

Напротив! Сви знамо, колико је патријарх Георгије претио, да док је он жив неће бити сабора, ако посланици не пристану на ово и оно н. пр. да сами свештеници бирају свештеничке посланике. И сви знамо да је он то јавно говорио и на посланичкој конференцији.

Но ван свега тога, знамо и то, да кад је патријарх Георгије пријавио сабор у заказано време, увек је пријавио свима могућим начинима меродавним круговима и то, да он не може јамчити за ред на сабору, јер су духови сувише узрујани.

Ето, то је радио патријарх Георгије и пре, то и сад. И ако му све „жеље“ буду испуњене, као ова, онда ће — „врло далеко отићи“.

* * *

Има у том броју „Српског Сиона“ други чланак, у ком се расправља, како је наш народ још увек узбуђен и како га све једнако узбуђују, па говори о стишавању страсти и т. д.

Ако у овој ствари треба ико лексије, треба их патријарх Георгије. И ту се „С. Сион“ није обратио на праву адресу.

Да се запитамо: Ко се владао на последњем сабору 1897. године неправилно, страстно, недостојно? Народни посланици не. Него патријарх Георгије јесте.

Он је по достојанству своме био председник сабора. О каквом парламентарном реду није било на том сабору ни говора. Н. пр. он држи дугачак говор о узбурканим страстима. И у том говору изазива и успаљује страсти и то чини са председничке столице. Он одговара на интерпелације и не пада му ни на ум, да за то време уступи место потпредседнику, него и то чини са председничке столице и оданде се свађа са појединим посланицима. Оваке форме нема ни у Кини.

Но и ван тога: Како се понашао Георгије са председничке столице? Као председник и као — патријарх српски?!

У IV. седници саборској 9. јула (1897. године) доказују поједини посланици, да према закону не може нешто да буде. А патријарх-председник довикује: „Ви адвокати (!!) велите да је то насиље. Па насиље, насиље!

Може се мислити, какву би буру изазвало овако понашање, да су саборски посланици били и најмање узбуркани. Јер прво не иде то, говорити неким саборским посланицима: „Ви одвокати!“ а после викати по саборници: Па насиље, насиље!

Шта значи то, кад председник који треба да је најхладнији и најнепристраснији, стане на становиште: Па ако је незаконитост, незаконитост је, шта ми можете!

У другој приллици, V. саборског седници 11. јула исте године, доказују и опет посланици, да невешто не може бити. А на то се патријарх Георгије „враголасто“ смеје и са најгрубљим цинизном довикује: Ја сам пробао„ па може!

Зар се овако понаша председник?! И ако није дошло у тој седници до најгрђег шкандала, зар то није доказ, да су јагањци а не људи седили у сабору?

И онда ово: У VIII. саборској седници 15. јула исте године интерпелише један посланик о ширењу назаренства, а жалосни патријарх Георгије довикује му са председничке столице: Место сваког даљег одговора кажем Вам, да је то лаж!

Посланик му одговара: Враћам Вам натраг израз! Ви лажете!

Саборска се седница претворила у конференцију и патријарх Георгије је повукао свој израз.

Он је кроз све време био неуљудан, груб, суров, насилан и понашао се како то не доликује ни саборском послужитељу, а не председнику сабора и патријарху.

Међутим су се саборски посланици понашали, као да је сваки од њих стајао 3 месеца у леденици.

И сад још долази „Српски Сион“ да чита лексије народу и посланицима о такту и хладном разборитом посланику?!

Врло смо захвални „Српском Сиону“ што нам је дао прилике, да проговоримо о овој ствари. А ако има још што на срцу, нека не пропусти изићи и с тим на јавност.

Београд, 7. априла.

Скупштина је закључена, да се састане после ускршњих празника. Прва скупштинска седница одржаће се 20. априла.

Ђаци велике школе хтели су да одрже збор. На томе збору хтели су да осуде небратско и непријатељско држање Бугара у ствари посвећења Фирмилијана за скопљанског митрополита. Но полиција београдска забранила је тај збор. Ово је доиста за сваку осуду. По целој Бугарској одржавају се зборови и доносе резолуције, само да Фирмилијан не буде посвећен. Бугарски ђаци у Загребу, одржали су чак збор и упутили резолуцију Русији, да ће напустити православље, ако Фирмилијан буде посвећен за скопљанског митрополита. А у престолници Србије, у Београду, забрањују великошколцима да одрже збор и осуде то небратско и непријатељско држање Бугара. Доиста жалосно!

Но и ако је полиција забранила збор овај, то је ипак пространа дворана Коларчева, већ око 4 часа после подне препуна била великошколске омладине. Одатле се кренула двору, где је поздравила краља, а за тим отишла пред митрополитско здање. Ту је бурним клицањем изазвала седога архипастира, митрополита Инокентија. Инокентије је топлим и усрдним ре

ПОДЛИСТАК.

СПОМЕНИЦА
КОСТЕ С. ТАУШАНОВИЋА.

Приход од ове књиге намењен је фонду за споменик покојников.

Издање Пере А. Ђорђевића, новинара, Београд.

Врло се радујемо што је ова књига угледала света. И да јој циљ није тако племенита, да приход њен и није намењен фонду за споменик покојног Косте, ми би ову књигу лепу и добру свакоме најтоплије препоручили. И не треба да буде српске куће у сви крајеви Српства, а да себи не набави ову књигу. Коста Таушановић је био редак, велик човек и такови су синови врло ретки и у највећих народа. Коста није само страдао, борио се и залагао своју главу у политичкој борби за добро и образ свога народа, његов јединствено стваралачки дух основао је народу српском, нарочито оном у Србији, многе установе, које ће по државу и народ бити извори благостања, и које су до данас већ показале своју благодет и корист по српски народ. Из ове лепе књижице видеће и српска омладина, какав је раденик и борац био Коста, али ће видети, како је и као човек био поштен, чиста и светла образа и неустрашим у борби за своје идеале. Из ове књижице поучиће се српска омладина, како треба живети, борити се и радити за рарод свој. Но увидеће многи како народ српски уме да ода достојну пошту заслужном и великом сину своме. Имамо ли још у виду, да је ова књига намењена фонду за подизање споменика Кости, то тим пре, дужност је наша да себи ову књижицу набавимо.

Из увода ове књиге доносимо ниже оно, што сматрамо за најглавније. За тим се у њој опширно описује пренос Костина тела из Реке у Београд, и величанствен погреб његов у Београду. Износе се сви говори који су држани на спроводу Костином, од којих је нарочито дирљив и искрен говор Љубе Живковића, адвоката и посланика. За тим је ту позив и потпис целог одбора, који се установио, да прима добровољне прилоге, из којих да се дигне достојан споменик Кости. И сваки од нас коме је Бог дао, да му се може, треба да приложи свој дарак за ову племениту цел. Коста је то заслужио у пуној мери од свију нас. Ту је и врло лепа песмица од Милорада Ј. Митровића: »† Коста Таушановић«. — Износи и које био заступљен на погребу Костину, ко је приложио венац, па онда су штампане све оне безбројне изјаве саучешћа, које су са свију страна стизале на тужан а немио глас, да је Коста испустио своју племениту и мученичку душу.

Књига ова износи 11 штампаних табака (175 страна) а цена јој је 1 динар. Још једном: Коме се год може нека купи ову лепу књижицу, из ње ће се многоме поучити. А сад ево по најглавније из увода те књижице.

* * *

Таушановић Коста је једна од највиђенијих, једна од најистакнутијих личности у нашем политичком савременом животу.

У животу свом, који је испуњен борбом, страдањем и одрицањем, Таушановић је вазда био на позицијама где је олуја највише беснила; где су се интереси и оружје најјаче укрштали. Кроз живот и борбу ишао је подигнуте главе, ведра чела, чиста погледа и отворено бранио и заступао своје начело које му је било водиља у животу. О, колико се њих, са те, често пута или бескорисне или огорчене борбе што води части или понижењу, вратило крвавих глава и упрљана образа; колико их је застало на по пута и малаксало напустило дружину и изневерило заставу; колико се њих предало при првој погибији, а колико је се њих просто продало и у измећаре отишло! — Таушановић је имао одлике човека спремна за живот и борбу, спремна за рад и отпор. Мо

чима поздравио омладину. Међу осталим је рекао: Моје срце плива у миљу и радости, кад видим да наша узданица, омладина српска овако идеално схвата свој узвишени и родољубиви задатак. Србин тражи само што је његово, а никада се за туђе машио није. Славно Скопље, у коме је наш славни цар Душан метнуо царску круну на главу, не може никоме припадати, до српском народу и т. д. Омладина великошколска је бурним и одушевљеним усклицима прекидала митрополита у говору кличући му: Живео! За тим се мирно разишла.

Да споменем још и једну демонстрацију великошколаца против Николе Пашића. Случај је хтео, да је један трамвај пролазио поред Коларчеве зграде, баш кад је омладина излазила из ње, и да је на том трамвају био Никола Пашић. Омладина је зауставила трамвај тај и бурним усклицима негодовања поздравила Пашића. За тим је пустила трамвај да даље иде.

Изборна борба
за српски народни црквени сабор.

„Српски Сион“ доноси у званичном делу ову превишњу дозволу:

М. 156
ex 1902.

Превишња дозвола
за савив
Народно-Црквенога Собора.

Његово Царско и апостолско краљевско Величанство благоизволело је превишњом одлуком Својом од 5. марта 1902. године најмилостивије дозволити, да се православни српски народно-црквени сабор зазове у Карловце на дан 8. јуна (26. маја) 1902. год.

* * *

„Родољуб“ пише:

„Тешко да је икада било овако жалосно стање у српској цркви. Кажу, да је патријархов тумач, познати чика-Стева, причао, да и патријарх Бранковић почиње да увиђа, да је велико зло у нашој автономији и да је он сметња правилном раду, те за то се већ и носи мишљу, да се уклони. Али који познају њега, сумњају у истинитост чика-Стевиног причања, и ако многи тврде, да ће патријарх Бранковић одступити чим његов рођак, др. Георгије Летић, постане епископ темишварски, а сабор му дозволи, да часно сиђе. Као што се види, идемо на сусрет значајним догађајима у крилу наше автономије, па за то будимо на опрезу и спремајмо се за њих!

Народна жеља, да се сазове сабор, биће испуњена, али сад је на реду да се постарамо, да на сабор пошљемо онакове људе, који ће умети да пораде на народном добру. Све сад зависи од избора посланика. Буду ли добили народно поверење либерално-клерикални устарабари, остаће нам на врату старо зло. Устарабарски кандидати ничу већ по срезовима и нуде се народу кришом, — без програма. Неће они да кажу народу, шта мисле да раде и јесу ли за то, да се зло искорени, него ласкају појединим људима, у четири ока признају клерикалско-устарабарске грехове, веле нису ни они противни радикалном програму, него само не смеју то јавно да кажу! Претварају се, да су пријатељи народу, само неће да буду ни у једној странци, јер су они бајаги за слогу! Међу тим то је пресна лаж; они неће да се обвежу, да ће радити по програму радикалне странке, него да се повијају по ветру и по свој им интересима“.

Политички преглед.

Крвави изгреди у Белгији. Из појединих већих општина стижу још увек вести о крвавим сударима између грађана и раденика с једне а војске, жандармерије и полицаја с друге стране. Међу тим најважнија је вест, да је бриселско председништво раденичких синдиката решило, да раденици приступе опет послу. Овај ненадан обрт тумаче тиме, да је вођама покрета обећано, да ће се ствар мирним путем повољно решити Иначе врло тешко да би председништво смело ставити без икаква изгледа на успех, сав свој углед на коцку. Многи мисле да је и за то обустављен штрајк раденички што постоји уверење, да ће краљ доиста се умешати и решити ствар повољно. И раденици ће отпочети мирно рад, и чекати неко време на повољно решење, а не буде ли се то десило, онда ће поново са још већим негодовањем и узрујаношћу обуставити рад и покушати силом да извојују опште право гласања. За најкраће време видеће се, шта је у ствари.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглески су извештаји и опет врло шарени. Једни веле бело а други црно. Сигурно је само то, да су преговори прекинути, и да су се бурске вође вратиле својим војскама. Званичнији извештаји енглески веле, да ће доиста бити мира, да је споразум о преговорима постигнут и да су се бурске вође зато вратили у своје логоре, да приволу своју браћу те да и они пристану на те услове. Јер по бурском уставу и закону и народ бурски има да рекне своју, кад дође до решавања важнијих ствари, као о рату или миру. С друге стране пак тврде, да су бурске вође зато отишле у своје логоре и прекинули преговоре, што до споразума никако није могло доћи, те се и преговори изјаловише. Званични бурски извештаји веле само толико, да не могу за сада још ништа рећи. У енглеском министарству је дошло међу тим до судара па скоро и разлаза. Оно је подељено у две странке. У једној је Чемберлен, у другој Балфур и Хик-Бех. И до потпуне кризе не долази само за то, што се чека, да се види, шта ће се свршити у јужној Африци у покушајима преговора. Можда је и то један разлог што званични извештаји ћуте!

Српским народним питомцима.

У јучерашњем броју цењеног листа овога читали смо, да је поново расписан стечај ради попуњења инжињерског места у граду Митровици. Није прошло неколико дана, да је првом стечају расписан рок истекао, а ево и другог стечаја. Томе је свакојако узрок само то, да на распис првог стечаја или нико није компетовао или су компетовали неоспособљене личности. Ова ствар побудила ме је, да једну истину изнесем и реално је прокритикујем, а то је питање наших народних питомаца. Одавна сам о тој ствари мислио, но није ми се до данас дала така згодна прилика, да о њој изречем своје мисли

Народни добротвори оснивајући своје задужбине свакојако хтели су то да постигну, да потпомогнув сиромашније ваљане младиће да се школају — њима повећају интелигенцију српску у овим крајевима. Дакле свима питомцима једина морална обвеза је, да гледају, да створе себи таке прилике у својем завичају, које би им њихов опстанак омогућиле или ако им може бити у први мах то не би испало за руком, те би морали у стран свет отићи да прву дану прилику употребе. То је морална обвеза њихова и то је једини пут и начин како би се народни питомци могли својим добротворима захвални показати Има много питомаца, који такве струке изаберу, за које у својем народу овде немају поље, но то не мећем њима у кривицу, колико руководоцима задужбине им. Овде дакле може бити једино о таковима реч, који своју струку могу и овде обрађивати.

Срби у овим земљама имају сразмерно врло велики број задужбина те и врло велики број питомаца, но изузев правнике, који су већ својим позивом приморани, други су сразмерно врло малу корист учинили овдашњем народу нашем, којега ради су управо и оставили добротвори народни задужбине своје. Медицинари, техничари, филозофи већином су отишли у туђе земље: неки на Балкан а неки остали сасвим у туђим нами народима. Српске општине расписују стечај на лечничко место, а народни питомци иду за општинске лечнике у Србију или за какве заводе у туђини. Новосадска гимназија расписује стечај на професорско место за природне науке, а народни питомац иде у Босну, митровачка политичка општина расписује стечај на

гли су га гонити, али не поколебати у идеалима и вери да ради за добру ствар. Крвави судови могли су му главу узети, али не веру у оне свете задатке и позиве живота, које је он високо ценио; нити га је ико могао нагнати да згази и обесвети ону заставу, коју је носио као знамење политичких слобода своје отаџбине, под којом се прибирао млади нараштај онога времена. У том покрету, што га је отпочео Светозар Марковић са друговима, који се доцније развио у снажну, организовану радикалну странку, јавља се и Таушановић као млад, одушевљени поборник новог доба и нових идеја.

Познији живот и рад К. Таушановића скроз је проткан у живот и развитак радикалне странке, јер је до послетка био међу првима. Управо, живот Косте Таушановића је историја радикалне странке, или боље рећи, историја политичког живота нашег целокупног друштва.

Имајући пред очима у првом реду интересе и добро земље и народа; посветивши се великим задатцима и улазећи у борбу, Таушановић је имао пред собом неутрвен пут, имао је недогледне тешкоће. Ко улази у политику, ступа у борбу, која се често страсно и без поштеде води, која противника намерно ломи и сатире. Политичка борба првих година, после организације радикалне странке довела је до толике заоштрености, да је избила у отворену буну народа, услед чега је и Таушановић, као члан главног одбора радикалне странке. био окован и са пријатељима изведен пред преки суд у Зајечару 1883. године где је осуђен на 8 година тамновања.

После препаћених тешких дана, који су у исто време били тешки и за земљу и народ, отварају се врата београдског казамата, Таушановићу и друговима скида се оков с ногу и они ступају понова у јавност. Тешке земаљске прилике захтевале су сложне руке и енергичан рад и доскорашњим заточеницима, који су тамновали за слободу, даје се управа земље, да би је извели из моралне и физичке посрнулости и материјалне источености и да је поведу новим, бољим, одређенијим путем. Међу овима био је и Таушановић, кога је по свршетку бугарског рата, озарила амнестија, а кога су прилике и потребе ставиле на чело послова. Радећи тада у уставотворном одбору Таушановић је открио и испољио таку присебност духа и проницавост, да је привукао и пажњу круне и задобио симпатије народа у скупштини, који га је готово једногласно изабрао за председника.

После устава од 1888. г. Таушановић истиче најјаче особине ванредногa организатора, човека силна и умна, који добро семе сеје, који отвара врата новим тековинама, ствара у економској и привредној политици своје отаџбине нове изворе обогаћења земље и народа и подиже привреду земље на један виши ниво. У економским и привредним пословима; у подузећима кредитним, трговинским и индустријским његов се таленат до савршенства показује. Редак је човек, који би се на овом пољу могао мерити са Таушановићем; он управо стоји осамљен и једини. А то је чинио стварањем и оснивањем установа, које су и целокупну привреду појачале. Под његовим рукама су установе бујале и крепиле се као жито после пролетње кише. Његове су руке учиниле да од оне незнатне »Београдске задруге за међусобно помагање« постане огроман завод, који обрће милијуне и служи данас као моћна полуга у трговинском обрту. После ове, његовом предузимљивошћу створило се у Србији читаво јато сличних задруга и установа. И ово је била његова идеја: да отвори широм врата привредном газдинству, да ојача народну производњу и сеоски сталеж. Основна мисао: отворити земљораднику путове и погодна тржишта, растерати безбројне туђинске и зеленашке руке, које народну замуку халапљиво приграбљују; здружити сирове израђевине земаљске и на тај начин подићи цену. Услед тога, или боље поради тога он основа земљорадничке задруге. — Уз ову установу ниже се читава серија нових установа, које су плод Таушановићева ума и труда; то су: ткачка школа у Лесковцу и Ужицу, винодељска школа у Неготину, сењска индустрија, бродарско друштво, класна лутрија, друштво за осигурање и велика сточна

инжењерско место, а не јавља се ни један свршени народни питомац, чији број свакојако није мали, кад наведемо да само у Новом Саду има тринаест обилних питомачких места само за техничаре, ни не наводећи друге задужбине, које и техничари могу уживати. Ово су све врло жалосне појаве, и није чудо, што су у овим нашим крајевима разна места, које су могли и имали дужност заузети српски синови а нарочито наши народни питомци, пала у руке туђинцима и што се услед тога наш народ тако прорешетао туђинцима

Дакле показала се ево опет једна прилика да захвалан питомац може и доказати, да је заслужио поверење народно. С тога обраћамо пажњу свршеним инжењерима, који су били народни питомци, а не налазе се на позицијама, на којима народу не приносе реалне користи, на споменути распис стечаја и позивамо их, — нека чине своју дужност према народу и пијетета према своме добротвору.

Један бивши народни питомац.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. априлом 1902. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт, а излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником **несме** давати на вересију.

У Новом Саду, 13 марта 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Вести из места и са стране.

† Фердинанд Хорански. У прошлу суботу у 9 сати 25 минута увече, умр'о је у Будимпешти Фердинанд Хорански, који је пре шест недеља постављен био од краља за министра трговине. Хорански је боловао само неколико дана, а пре неки дан је славио свој 64 рођен-дан. Више од 30 година био је јаван политиччки радник. Припадао је тако званој „народној (Апоњијевој) странци“. А кад ће да дође Сел на владу, радио је Хорански много на фузији Апоњијеве и владине странке, те је та фузија и спроведена. — Хорански је рођен 1838. г. у Јегри Кад је свршио школе у свом месту, отишао је на будимпештанско свеучилиште, где је слушао права. После је био конциписта код кр. табле, и доцније стекао је адвокатску диплому и био адвокат. Заступао је као посланик варош Солнок, острогонски срез и најзад шћепушки срез. Био је председник Апоњијеве странке. Он је творац закона за успомену на хиљадугодишњицу Угарске, као државе. Био је именован од краља за надзорника католичког фонда и фундација, члан католичког автономног конгреса, почасни доктор будимпештанског свеучилишта и т. д. У сабору је био члан финансијског одбора и одбора за адресу, члан делегације и депутације за квоту. Писао је многе чланке по новинама и две студије о квотном питању. Био је тачан и уредан човек, а у сабору озбиљан говорник. Према народностима, разуме се, био је расположен, као и сви сувремени угарски политичари т. ј. шовинистички.

Српске вероисповедне школе у Вршцу. Читамо у „Родољубу“. У суботу 30. марта била је редовна седница варошког представништва. Кад је прочитан познати допис министров у погледу српских школа, г. др. Славко Милетић, изјавио је у име Срба, да је то неправда, али ће за то српски народ у Вршцу сачувати своје школе и српску народну културу. Говор г. др. Милетића био је врло значајан. О овој скупштини проговоћемо у наредном броју. — У овој ствари добијамо ове редове: У муниципалној седници од суботе говорио је др. Славко Милетић о српским вероисповедним школама, поводом наредбе министра унутрашњих послова, којом уништује закључак муниципални, да се Срби ослобађају од издржавања комуналних школа. Говор му је изазвао велико допадање. Срби су били врло задовољни а и на Немце је учинио врло добар утисак. Највећма је напао на онај мотив, који се јасно види из министрове наредбе, а налази најбољега коментара у говору Влашићевом о јединственој мађарској култури. Оградио се да нам се намеће та култура, и изразио, да ми Срби и ако поштујемо свачију културу, желимо да се и даље развијамо у духу своје рођене, српске културе и да ћемо после овог отвореног признања министра просвете од сада тим топлије и чврће пригрлити своје вероисповедне школе, ту основицу српске народне културе. Очитао је буквицу и Немцима, који су рекурирали и поштто им је доказао, да то нису учинили из зрело схваћеног сопственог интереса, јер би, да се покомунале српске школе, још више плаћали, него да су несвесно послужили као слепо оружје једној шаки овдашњих шовиниста. Но ми им — рече говорник — то нећемо данас-сутра, када и они дођу у тежак положај, враћати злим, него ћемо по својој урођеној словенској питомости и племенитости, да им зло добрим вратимо.

Нов руски министар унутрашњих послова. Из Петрограда јављају, да је цар на место Сипјагиново наименовао за министра унутрашњих послова Вјећеслава Константиновића Плехве, сенатора. Плехве је рођен 1848. године, а истакао се први пут 1881. године, приликом атентата с динамитом у зимској палати. Он је водио истрагу и похватао све атентаторе. И тада је постао старешина државне полиције, а 1884. тајник министра унутрашњих послова.

Немири у Белгији. Побуњеници у Белгији још никако да се стишају. У вароши Лоевен, било је прекјуче на ноћ крвавих судара. Јавни зборови су забрањени, али томе упркос, многи су се искупили пред станом председника коморе и пређашњег министра унутрашњсх послова, који је чувала грађанска гарда. И кад су наоружани побуњеници с дреком и виком продирали све већма напред, позвати су у четири пута да се разилазе, а кад не хтедоше, гарда опали плотун и њих шесторо падоше мртви, а многи су рањени. — Мисли се, да ће општи штрајк престати данас, у понедељак. Радници што штрајкују, изгубили су сваку наду, да ће се испунити њихове жеље. Вође либералне странке позвали су раднике, да се махну штрајковања, него мирним путем да траже распуштање парламента и расписивање нових избора. Мисли се, да ће радници послушати либералне вође и ако се не зна, да ли ће се парламент распустити.

Српска ратарска читаоница у Панчеву. Читамо у панчевачком „Грађанину“: „Прошле недеље одржана је главна скупштина наше ново-основане српске ратарске читаонице, пошто су правила друштвена вис. министарством одобрена. У скупштини је овој предузето конституисање, а прочитан је и извештај досадањег јој привременог управног одбора. Чланови су се искупили у великом броју још пре заказаног времена, те су се у пријатељском разговору и читањем забављали, претресајући питања то свога газдинства, то онога што су читали. Око 3 сах. беху већ све просторије дупком пуне, које редовних, које потпомажућих чланова, па и других који нису чланови, који су с особитом радозналошћу пратили рад скупштински. Привремени председник г. П. Крачун, отвори скупштину и поздрави све присутне срдачним речима, и позове перовођу да прочита именик чланова. При читању констатовано је, да има свега 95 редовних и 50 потпомажућих чланова. Перовођа г. Л. Николић чита извештај привременог одбора као и досадањи рад и мисао, која је поникла да се оснује читаоница, захваљујући г. дру М. Мушицком, који је замисао оснивања у друштву с родољубима г. г. др. Ђ. Лазаревићем, др К. Алексићем, др. С. Јовановићем, др. Вл. Алексићем и П. Милорадовићем као и уз помоћ ратара, спровео и извео. Овај део извештаја пропратили су чланови бурним: Живели!“

Земљотрес. У Будимпешти је било у прошлу суботу у зору земљотреса, који је трајао од 4 сах. 4 минута до 4 сах. 24 минута ујутру. Земља се затресла у четири пута, и то јако.

Толстој, Чехов и Короленко, руски књижевници, одлучили су, да захвале на почасном чланству царске академије. А то због тога, што је руска влада уништила одлуку академије, којом је за почасног члана изабран и Максим Горки. Одлука ова три руска великана изазвала је у Русији велико изненађење.

Једна молба упућена енглеском краљу. Париски лист „Фигаро“ донео је на челу једног свог броја једну непосредну молбу Жоржа Дирија, сина чувеног историка и негдашњег француског министра просвете Дирија, упућену енглеском краљу, да с погледом на своје скоро крунисање, васпостави мир између Енглеске и обе јужно-африканске републике, али такав, да га обе републике могу са чашћу примити. Поменувши речи Наполеона Банапарте, које је овај изговорио као први консул 1799. г.: „Мир је потреба преча од свих осталих, и васпоставити мир највеће је славно дело“, Дири се обраћа енглеском монарху овим речима: „Зар ћете допустити, Сире, да Енглеска намерно пречује глас јавне савести, коју је Наполеон I. као цар мислио, да је може презирати и зато пропао?“ — Дири истиче, да би отворена реч краља Едварда у корист мира, и повратила мир, и да се у овом случају не треба заклањати парламентарним скрупулама.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 8. априла.

Будимпешта. У саборској седници изјављује председник жалост због смрти министра Хоранскога. Позива сабор да положи венце на одар и корпоративно учествује при спроводу. И министар председник Сел говори о губитку због смрти Хоранскога.

кланица. Осим ових дела он је порадио да се створе српска банка у Загребу, трговачка задруга и извозна банка у Београду. Многи, исцрпно израђени планови за велика подузећа, привредна и индустријска, као и списи, врло значајни, што су остали иза њега, допуњују ова знаменита дела и још га већим чине.

Не пробирајући средства наша политичка борба доводи несавесне политичке противнике до тако смушених и одвратних идеја, да стварају и измишљају чак и завере. А оне су створиле Кости нових мука и страдања. Ту је она позната Чебинчева афера, која је Косту осудила на нов затвор и отерала у прогонство, где је и као емигрант био Српству од користи, што сведочи српска банка у Загребу. После тих црних прилика у земљи и народу, у првој половини прошле десетине, када је било политичких наказа, које су устав черупале као јастреб голуба, наступају ведрији дани у земљи. Али је радост увек кратка века. Набрзо се над небом Србије наткрилише најцрњи облаци, који чу скору буру наглашавали. Наступа најцрње доба, дахијско доба у Србији. А најчеститији синови земље стадоше пред нови крвави суд, који хтеде главе да им уцењује и кида. Здружише једну смушену протуву и зликовца, неког Кнежевића, са најбољим што једна земља роди. Напунише се мрачне ћелије београдске полиције првим људима.

По себи се разуме да је међу првима морао бити и Коста Таушановић. Светла прилика овога човека обелоданила је пред светом све оне бестидне смицалице и подвале, раскидала је све оне конце и замке, које су им мрачњаци плели и разголитао је ову страховиту лаж. Таушановић је показао колико је чист, узвишен. Али је, ипак, после свега, морао да оде у пожаревачки казамат, где су наступиле нове патње нове муке и страдања. Отуд је Таушановић понео са собом прве клице неизлечиме болести...

Но Таушановићу је Усуд доделио много горчи напитак — чаша његовиг страдања морала се прелити. Човек је морао сам понети крст свој на Голготу своју. Нашла ће прегршт блата, коју је требабо бацити Кости на част и образ. Ондашња правда и ондашњи закони видели су кривца у њему. Хтели су кривца да виде. И тако овај светли политички заточеник, постаје робијаш, обичан робијаш. Реакција је славила триумфе своје, а непријатељи Српства су ликовали и потајно одобравали...

Али се једном обест прелила, као река преко корита кад се излије. »Част твоју хоћу! Част и образ!« — И она је покушала част да му замрља, али му је место тога само живот скршила. И за све нас он је чист био и чист остао. Под тим ударцима он је, дре времена, сложио у гроб уморне кости своје. Његош би казао: »Крст носити њему је суђено!« — Мученик је постао!

Трговина.

НОВИ САД, 5. априла 1902. год. Пшеница прва каквоће фор. 8·90 н. Пшеница средња фор. 8·70—80 н. Пшеница лакша роба фор. 8·50—60 н Наполица ф. 7·— н. Јечам фор. 5·80—6 новч. Зоб фор. 6·50—60 нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	34—35 нов.	живе
„ средњи . .	32—33 нов.	меро
„ лаки . . .	30—31 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	25—28 нов. по клгр.	
Јагњци	5—12 по пару фор.	
Овци .	—— по пару фор.	

Стање воде под Новим Садом.

7. априла било је	4·30 мет.
8. априла било је	4·25 мет.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Потписани, за пријатну дужност сматра јавно захвалити се ниже наведеној г. г. која су на позив српског учитељског збора добровољним прилозима омогућила, да се неколико сиромашних добрих ученика овдашње српске школе пред светле празнике Васкресенија заодене.

Приложили су: по 50 круна: г. Др. Брук Мавро; — по 10 круна: Васа Аперлић, гостионичар; — по 4 круне: Светозар Милић, опћ. бележник; — по 2 круне: Милисав Поповић, свештеник, Боривој Станковић, трговац; — по 1 круну: Никола Момировић, свештеник, др. Штангл, лечник, Буњевчев Сима, трговац, Владимир Ивков, трговац, Богдан Попов, економ, Сава Ковачев, трговац, Шандор Ковачев, економ, Лазар Грујић, занатлија; — по 80 потура: оружници; — по 40 пот.: Стеван Николић, занатлија, Ф. Јозић, опћ. писар; — по 20 потура: Ивенц Ј. опћ. писар и Славко Бастић, шеф жељ. постаје. Свега у готовом новцу 78 круна.

Г. Тона Шнепф, трговац, поклонио је једно ново целокупно мушко одело са обућом у вредности 10 круна. Г. Мита Бежанов, трговац, поклонио је: марама, кецеља и цица за женске хаљинице у вредности 10 круна. Г. Влада Драгић, 1 пар хаљина у вредности 4. круне.

Свима г. г. дародавцима, помоћу којих смо 12 мушке и 12 женске сироте школске деце заоденули, изричемо у име обдарених, најтоплију захвалност.

У Ст. Стапару, 3. априла 1902. године.

Српски учитељски збор.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изишао је из штампе:

Автономни програм

српске народне радикалне странке

и

Како да се држимо при изборима?

Штампано у 41. броју „Заставе“. Цена је једном броју 4 пот. (2 новч.)

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊЕМ ПОМЕНУ

од смрти

ВЕЛИКОГ СРПСКОГ ПЕСНИКА ВЛАДИКЕ ЦРНОГОРСКОГ

ПЕТРА ПЕТРОВИЋА-ЊЕГОША

издали смо:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

са истумаченим речима за разумевање ово ге јединственог и давнога спева великог песника.

ЦЕНА ЈЕ — 80 НОВЧИЋА.

Ко нам новац у напред пошаље добиће књигу у крстоплету о нашем трошку.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

47 11— **У НОВОМ САДУ.**

Изишла је из штампе књига:

Како се бирају посланици

за српски народни црквени сабор?

У овој књизи су ови одељци: Увод од Јаше Томића. — Изборни ред са тумачењем од дра Жарка Миладиновића. — Прилог изборном реду за српски народни црквени сабор. (У овом одељку има поред старог броја душа у појединим местима још и број душа из 1900. године.)

56 страна осмине. Цена је књизи 10 новчића. — Препродавци имају 33% рабата.

Поручбине нека се шаљу на г. Косту Леру у Нови Сад.

ПОД ЗАКУП

имадем **73 јутра најбоље земље, добро уторене за бостан** на месту „Двојнице“ у најближој близини села. Ову земљу издаваћу у мањим парцелама путем лицитације на велики четвртак о. г. Упитати се ваља код

Живка Нешина

211 2—3 у Гор. Ковиљу.

НАРОДЕ!

Овај папирић за цигарете именом **ИДЕАЛ** садржава потпуно **100 ЛИСТИЋА.** Дакле, не примај за твоје добре 2 крајцаре којекакову лошију робу, која томе још мање од 100 листића садржава.

756 26—30

Треба покушати срећу!

Већ су се многи, који су код нас купили срећку, усрећили.

Највећег изгледа на добитак има наша крљ. угарска класна лутрија. Од **100.000** срећака извући ће се **50.000** са новчаним добитцима.

НАЈВЕЋИ ДОБИТАК ЕВЕНТУАЛНО

1,000.000 КРУНА.

1 премија 600.000, 1 добитак од 400.000, 200.000, 2 по 100.000, 1 од 90.000, 80.000, 70.000. 2 по 60.000, 1 по 40.000, 5 по 30.000, 1 од 25.000, 7 по 20.000, 3 по 15.000, 31 по 10.000, 67 по 5.000, 3 по 3.000, 432 по 2.000, 763 по 1.000, 1238 по 500, 90 по 300, 31700 по 200, 3900 по 170, 4900 по 130, 50 по 100, 3900 по 80, 2900 по 40. У свему:

13,160.000 Круна, словом тринајест милијуна 160.000 Круна.

GLÜCKSKALENDER.

Jänner		Feber		März		April		Mai		Juni		Juli		August		September		October		November		Dezember	
D 1	978	F 1	36451	F 1	86576	M 1	24212	M 1	6556	S 1	38200	M 1	40453	D 1	51647	S 1	80641	D 1	83261	F 1	83540	S 1	83953
M 2	26879	S 2	53703	S 2	17769	D 2	48026	D 2	35302	S 2	57285	D 2	64462	F 2	70532	M 2	84752	M 2	91400	S 2	2887	M 2	10453
D 3	51378	S 3	71717	S 3	38297	M 3	65664	F 3	52597	M 3	83087	M 3	83493	S 3	83677	D 3	17330	D 3	21625	S 3	32701	D 3	37410
F 4	65828	M 4	83953	M 4	59571	D 4	83493	S 4	74377	D 4	86023	D 4	92740	S 4	6303	M 4	38179	F 4	39000	M 4	51630	M 4	53722
S 5	83540	D 5	10453	D 5	83183	F 5	95379	5	83785	M 5	17703	F 5	23081	M 5	34500	O 5	56307	S 5	64421	D	65900	D 5	79766
S 6	2887	M 6	37410	M 6	89315	S 6	25319	M 6	8451	D 6	38204	S 6	44307	D 6	52501	F 6	81102	S 6	83347	M 6	83602	F 6	84503
M 7	32701	D 7	53722	D 7	19805	S 7	48553	D 7	35353	F 7	58038	S 7	65653	M 7	74309	S 7	85119	D 7	92291	D 7	4040	S 7	10634
D 8	51630	F 8	79766	F 8	38913	M 8	65809	M 8	53079	S 8	83143	M 8	83429	D 8	83709	S 8	17344	D 8	21611	F 8	34480	S 8	38117
M 9	65900	S 9	84303	S 9	60001	D 9	83521	D 9	75916	S 9	86576	D 9	93411	F 9	6556	M 9	38200	M 9	40453	S 9	51647	M 9	55176
D 10	83602	S 10	10634	S 10	82202	M 10	96623	F 10	83838	M 10	17769	M 10	24212	S 10	35302	D 10	57285	D 10	64462	S 10	70532	D 10	83641
F 11	4040	M 11	38117	M 11	91382	D 11	978	S 11	8558	D 11	38297	D 11	48026	S 11	52597	M 11	83087	M 11	83393	M 11	83677	M 11	84752
S 12	34480	D 12	55176	D 12	19824	F 12	26879	S 12	36451	M 12	59571	F 12	65664	M 12	74377	D 12	86023	F 12	92740	D 12	6303	D 12	17330
S 13	51647	M 13	80641	M 13	38959	S 13	51378	M 13	53703	D 13	83183	S 13	83493	D 13	83785	F 13	17703	S 13	23081	M 13	34500	F 13	38179
M 14	70532	D 14	84752	D 14	60043	S 14	65828	D 14	79717	F 14	89315	S 14	95379	M 14	8451	S 14	38204	M 14	44307	D 14	52501	S 14	56307
D 15	83677	F 15	17330	F 15	83261	M 15	83540	F 15	83953	S 15	19805	M 15	25319	D 15	35353	S 15	58038	D 15	65653	F 5	74309	S 15	81102
M 16	6303	S 16	38179	S 16	91400	D 16	2887	D 16	10453	S 16	38913	D 16	48553	F 16	53079	M 16	83143	M 16	83429	S 16	83709	M 16	85119
D 17	34500	S 17	56307	S 17	21625	M 17	32701	F 17	37410	M 17	60001	M 17	65809	S 17	75916	D 17	86576	D 17	93411	S 17	6556	D 17	17344
F 18	52501	M 18	81102	M 18	39000	D 18	51630	S 18	53722	D 18	83202	D 18	83521	S 18	83838	M 18	17769	F 18	24212	M 18	35302	D 18	38200
S 19	74309	D 19	85119	D 19	64421	F 19	65900	S 19	79766	M 19	91382	F 19	96623	M 19	8558	D 19	38297	S 19	48026	D 9	52597	D 19	57285
S 20	83709	M 20	17344	M 20	83347	S 20	83602	M 20	84303	D 20	19824	S 20	978	D 20	36451	F 20	59571	S 20	65664	M 20	74377	F 20	83087
M 21	6556	D 21	38200	D 21	92291	S 21	4040	D 21	10634	F 21	38959	S 21	26879	M 21	53703	S 21	83183	M 21	83493	D 21	83785	S 21	86023
D 22	35302	F 22	57285	F 22	21611	M 22	34480	M 22	38117	S 22	60043	M 22	51378	D 22	79617	S 22	89315	D 22	95379	F 22	8451	S 22	17703
M 23	52597	S 23	83087	S 23	40453	D 23	51647	S 23	55176	S 23	83261	D 23	65828	F 23	83953	M 23	19805	M 23	25319	S 23	35353	M 23	38204
D 24	74377	S 24	86023	S 24	64462	M 24	70532	F 24	80641	M 24	91400	M 24	83540	S 24	10453	D 24	38913	D 24	42553	S 24	53079	M 24	58038
F 25	83785	M 25	17703	M 25	83393	D 25	83677	S 25	84752	D 25	21625	D 25	2887	S 25	37410	M 25	60001	F 25	65809	M 25	75916	D 25	83143
S 26	8451	D 26	38204	D 26	92740	F 26	6303	S 26	17330	M 26	39000	F 26	32701	M 26	53722	D 26	83202	S 26	83521	D 26	83338	F 26	86576
S 27	35353	M 27	58038	M 27	23081	S 27	34500	M 27	38179	D 27	64421	S 27	51630	D 27	79766	F 27	91382	S 27	96623	M 27	8558	S 27	17769
M 28	53079	D 28	83143	D 28	44307	S 28	52501	D 28	56307	F 28	83347	S 28	65900	M 28	84303	S 28	19824	M 28	978	D 28	36461	S 28	38297
D 29	75916			F 29	65653	M 29	74309	M 29	81102	S 29	92291	M 29	83602	D 29	10634			D 29	26879	F 29	53703	S 29	59571
M 30	83838			S 30	83429	D 30	83709	D 30	85119	S 30	21611	D 30	4040	F 30	38117			M 30	51378	S 30	79717	M 30	83183
D 31	8558							F 31	17344			M 31	34480	S 31	55176			D 31	65828			D 31	89315

Wann habe ich Geburtstag? Jeder versuche sein **Glück** mit der an seinem **Geburtstage** verzeichneten Nummer. In diesem Kalender ist an **jedem Tage** des Jahres eine Nummer verzeichnet, welche bei **umgehender** Bestellung von uns bezogen werden kann, so dass Jedem die Wahl seiner Nummer freisteht. Sollte die Nummer inzwischen vergriffen sein, so senden Ihnen eine ähnliche.

Читаво подузеће стоји под државним надзором.

Улог за **оригиналне срећке** I. класе по плану износи:

за **осмину** (1/8) ф. —·75 **или круна 1·50** за **четвртину** (1/2) ф. **1·50 или круна 3·—**

„ **половину** (1/2) ф. **3·—** „ „ **6·—** „ **читаву** (1/2) ф. **6·—** „ „ **12·—**

које ће се сваком уз поузеће **(Nachnahme)** или претходну **пошиљку** своте послати.

Званични планови бадава. Поруке за оригиналне срећке молимо да се пошаљу најдаље до

1. маја ове год.

непосредно на нас пошљете.

ФИЛИЈАЛЕ:

Waitznerring 4.

Museumring 11.

Elisabethring 54.

A. Török & Co.

BANKHAUS

Budapest. VI., Theresienring 46/a

Ми смо многе и врло велике добитке исплатили нашим поштованим муштеријама и то за кратко време преко пет и по милиона круна.

Порука, коју треба одсећи. Herren A. TÖRÖK & Co. Hauptcollecteure, Budapest

Молим за пошиљку ..... оригиналне срећке I. класне кр. угар. повл. класне лутрије са званичним планом извлачења.

Свота од ..... Кр. { **треба се уз поузеће подићи** / **следи са поштанском упутницом** } Што се не жели, молимо да се превуче.

Тачна адреса { .....

203 2—8

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.